

1973 FEB 10

Magyar Hírlap

725.092.3

244

1973. FEBRUÁR 10, SZOMBAT 3

TÉR

Túl a változások küszöbén, íme, tudunk már képtelen rögzíteni az átalakulások egyes állomásait, a városképjárfarmálódás eseményei annyira sokféle élményt kínálnak szeretett Budapestünk köznapjait élete során. Ma a tervekkel ismerkedünk, holnap birtokba vesszük a megújult környezetet, holnaputánra egy kicsit méltatlanul elfelejtjük a tegnapi örömtől csip-csup mai gondok kedvéért. Talán nem is baj, hogy így van, hiszen valamiféle nagyvonalúság érvényesül ebben az újmódi magatartásban, amely mindig előre tekint. Néha azonban mégis oly jólesik a rácsodálkozás valami születőre, jól esik tetten érni a gondolatot, holnap tettek koncepciómagvát, amely fokozatosan átível, míg az idő perog, a létesítményavatás ünnepeig. Mint ez a terv is itt előttem: a Marx tér rendezési terve, amely a városfejlesztés egyik újabb fontos lépése lesz.

Ismerős, kedves terem ez a tér, régmúlt idők óta. A városrészek e határvonalánál, ahol az utak találkoznak, s hatalmas forgalom zúdul át rajtuk a négy égtáj felé, sokszor megállok. Vonatok pihenőhelyén, a Nyugati pályaudvar tornyos-kormos lüktetésében, ahol a sűrű élet éjszaka is alig csillapul, jólesik várakozni az esti gyorsra virággal. Aztán a bisztróbeli lányok gyerekes fölénye ott áll ellenben, fölöttük a neonok színes glóriáival, az első pesti ABC-áruház a Szent István körút elején, vendéglő, ahol évek óta ugyanaz a primás, a Váci út a szemhatárt lezáró kettős tornyú templommal, a pályaudvar melletti posta, a 62-es, ahol óránként őrítik a levélsekrényeket, és esténként fáradt arcú postáskisasszonyok zsákokba számolnak pénzkötegeket, nos, hát ez a közeli megújulás színtere.

A tervekkel, az átrendezés terveivel ismerkedni nem könnyű, bár nem is lehetetlen, hiszen a tanács a napokban kiállításon tette közzé a Marx tér átrendezésére a KPM-mel közösen még tavaly meghirdetett pályázatának eredményét. A 33 beérkezett pályaműből azokat láthatjuk, amelyeket díjaztak vagy „kiemelt megvételben részesítettek”. Az alkotóknak azt kellett irányadónak tekinteni munkájuk során, hogy az V. ötéves terv elején, az észak—déli metróvonal építése során megépítik a Marx téri metróállomást. Ennek megfelelően szükségesé válik a tér teljes újjáformálása, ugyanakkor korszerűsítik a pályaudvar épületeit. Távlatban pedig az az elképzelés, hogy a Váci út—Kiskörút irányában kiépülő autótút külön szinten — a magasan — keresztesse a teret. Tehát új aluljáró létesül, ezt össze kell kötni a pályaudvarral, a felszínen majd házat bontanak le, villamos-, autóbús- és trolibuszvonalatokat terelnek el, sokáig bizonyosan nagy lesz a felfordulás, s elsorolni is lehetetlennek tűnik, hányféle vállalat, mennyi ember mértani pontosságú összmunkája szükséges ahhoz, hogy a végén újfajta harmónia szülessen abban a magasfeszültségű áramkörben, amit úgy hívnak: pesti forgalom.

Nézem a terveket itt, a Tanács körüli kiállítóteremben, a laikusok kicsit szálnalmat keltő aprólékosságával, rajta kapom magam, igen, most kezdődik a búcsúzás a tértől, de nem érzek szomorúságot, már az is valamiképpen felvillanyoz, hogy a pályázati díjakra olyan impozáns összegeket — ha jól számolom, 360 ezer forintot — fizettek ki a nyerteseknek, a tervezői kollektívákat 30—40—50 ezer forintokkal jutalmazván. Holmi fatengelyes okoskodással eleve bizalmat szavazok az összes elképzelésnek, együtt és külön-külön, mert odaviszonyítok, hogy a Baross tér is milyen szépen átrendeződött, meg a többi alul- és felüljáró, amelynek építésénél ezren és ezren lábatlankodtak a bámészkodó járókelők velem együtt, érthető érdeklődéssel, hiszen a miénk, nekünk készül.

Ez itt, és most még csak a tervek köz-

szemléje, de erre is sokan kíváncsiak. Tele a terem, mondják, mindig sokan vannak itt, a *létesítményekben gondolkodás* e szerint nem kizárólag a mérnökök sajátja, idők folyamán valahogy megszoktuk, hozzánk nőtt ez a szemlélet, téved, aki egyszerűen csak aféle szurkolásnak tekinti, minősíti.

Lapozgatom a vendégeknyvet, s a bejegyzések kusza soraiban nem nehéz felfedezni a tervek alakításában való részvétel igényét. Egy, az írása után fiatalnak ítéhető férfi (Bánfi Endre) 74 sorban mondja el véleményét, fejezi ki egyetértését a látottakkal, közben elka-landozik az urbanisztika számos ide nem tartozó területére. Végeztül ezt írja: „Nagyon támogatom Budapest általános és részletes rendezési tervét!” Zimmermann Istvánné — lakcíme szerint a Nyugatihoz közel lakik — egyetlen kérdést tesz fel: „És mi lesz a pályaudvari kémménnyel, ami megkeseríti a környéken lakók életét?” Csakugyan, mi lesz a kémménnyel? Kovács László azzal nincs kibékülve, hogy a dokumentációban „nem domborodik ki a pályaudvari vágányok elhelyezése...” Olvashatatlan aláírás felett ez a néhány sor: „Lehetőleg az olcsóbb, ötletesebb, a legkevésbé átalakítással járó terveket emeljék ki.” Egy másik látogató szaval arról tanúskodnak, hogy parkot álmodott a pályaudvari fogadóépület helyére.

Kár lenne pusztán lokálpatrióta érzelmeket sejtini az ilyen és hasonló bejegyzések mögött. Sokkal maibb, frissebb, gazdagabban motivált a háttér, az életünk. Több állandósult jelképet hordoz, mint gondolnánk, s a dolgok szimbólumrendszerében valamiképpen összekapcsolódik az államigazgatás tisztségviselőinek, a tervezőknek, s a kiállítás látogatóinak célja, akarata, szándéka, amit mindenki külön-külön fogalmaz meg, először nyilván csak ön maga számára.

Ez az egyszerű igazság akkor válik megfoghatóvá számomra, amikor az egyik kiállított pályamunka négytagú tervezőkollektívájában ismerős névre bukkanok, Kálnoki Kiss Sándor nevére. Váratlan öröm melege jár át, mint mindig, amikor sikerül személyekkel azonosítanom a mérnöki alkotás kissé rideg matematikáját. Az évei számát tekintve a fiatal korosztályhoz tartozó mérnökkel Vietnamban ismerkedtem meg, lassan három éve már. Esténként néha beszélgettünk, gondolkodása szinte első pillanatra rendkívül szimpatikusnak tetszett előttem. Mint a Vietnamban járt magyar várostervező mérnökkel való együtt egy tagja, azt fejtette, milyen gigászi feladatok megoldása vár egy népre, ha meg akarja nyerni a békét. Szavaiban új városképek rajzolódtak ki, ezt a várost történetesen Hanoi-nak nevezik, de számos vonatkozásban nevezhetnénk a világot bármelyik nagyvárosának, így természetesen Budapestnek is. Megnyerni a békét, amelyhez minél teljesebb alkotókedv, az alkotás tág tere, lehetősége szükséges. Tisztult emberi viszonylatok, a részvétel igénye benned, bennünk, mindannyiunkban, akik itt és ma élünk, s viselkedésünkben a maradárdóság igényét is hordozzuk. Legalább alkotásainkban, a mi tégláinkkal egy olyan épületben, amely a mi ízlésünk szerint készült.

A tegnapi gondolva, a holnaptól kézenfogva úgy álltam az átrendezett Marx tér rajzdokumentációja előtt, mint ahogyan néha megállok ott a Nyugatinál esténként, amikor megszűntek aznapra a közlekedési dugók, tisztul valamit a levegő, mélyeket lehet lélegezni, s a járókelők arcában esti fényekkel élnek a tekintetek. Hát ilyen a tér, a Marx tér, Pestünk egy kedves darabja, kevéssel a teljes megújulás előtt. Jó lesz azért ezt a mostani képet is megőrizni, nehogy utóbb becsapjanak az emlékeim.

KOVÁCS IMRE